

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
Вінницький соціально-економічний інститут
Кафедра бізнесу та права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Вінницького соціально-
економічного інституту
Університету „Україна”

Г.В. Давиденко

„02” 09 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна торгівля

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Менеджмент

(назва освітньої програми)

освітнього рівня бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Вінницький соціально-економічний інститут

(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 120/4

Форма підсумкового контролю: іспит

Вінниця 2024 рік

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	20__/20__	20__/20__	20__/20__	20__/20__
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою: <http://vo.ukraine.edu.ua/course/view.php?id=6251>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	Вид дисципліни <u>вибіркова</u> (обов'язкова чи за вибором студента)	
	Спеціальність <u>073 «Менеджмент»</u> (шифр і назва)	Цикл підготовки професійний (загальний чи професійний)	
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Реферат</u> (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 150		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь / освітньо-професійний рівень: <u>Бакалавр</u>	Лекції	
		30 год	8 год
		Практичні, семінарські	
		30 год	6 год
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		90 год	136 год
Індивідуальні завдання: год			
Вид семестрового контролю: залік			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі не залежно від форми навчання.

Аудиторне навантаження заочної форми становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» та ОКР «молодший спеціаліст» – 20% від аудиторного навантаження денної форми навчання;

3-4 курси ОС «бакалавр», 1-2 курси ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми навчання.

Здобувачі освіти заочної форми навчання мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи заплановані програмою дисципліни і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми навчання проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми навчання для здобуття ними усіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання, університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти заочної форми доєднатись за розкладом до аудиторних занять здобувачів освіти денної форми навчання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародна торгівля» є : формування системи теоретико-прикладних знань про сучасну роль, функціональне наповнення та інструментарій міжнародної торгівлі у високо конкурентному середовищі, закономірності розвитку сучасної світової економіки.

ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування у студентів цілісної уяви про специфіку міжнародної діяльності;
- засвоєння студентами категоріального апарата, що використовується при здійсненні міжнародної торгівлі;
- формування системи знань про теоретичні засади аналізу міжнародного середовища та оцінювання його привабливості для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Після засвоєння курсу студенти повинні:

- правильно оцінювати процеси, що відбуваються у сучасній міжнародній торгівлі;
- розпізнавати тенденції у галузевій і регіональній міжнародній торгівлі;
- застосовувати здобуті теоретичні знання у своїй практичній професійній діяльності.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

	ЗК 2	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 7	ЗК 10	ЗК 12	ЗК 13
ОК 2.8	+	+	+	+	+	+	+

ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНИХ (ФАХОВИХ) ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

	ФК 3	ФК 5	ФК 7	ФК 8	ФК 10
ОК 2.8	+	+	+	+	+

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 8	ПРН 10	ПРН 14
ОК 2.8	+	+	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу.

Сутність міжнародної торгівлі. Роль міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин. Операційний та державно-політичний підходи до розуміння сутності міжнародної торгівлі.

Концепції розвитку міжнародної торгівлі. Етапи розвитку міжнародної торгівлі та критерії їх виокремлення.

Особливості торговельних процесів і методів їх регулювання щодо сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі.

Тема 2. Показники розвитку міжнародної торгівлі

Система показників розвитку міжнародної торгівлі: об'ємні (абсолютні), результуючі, структурні, інтенсивності, ефективності, динаміки, зіставлення.

Методика та практика розрахунку показників. Сфери застосування показників розвитку міжнародної торгівлі: глобальні оцінки та зіставлення; аналіз розвитку зовнішньої торгівлі країни; галузевий аналіз, оцінка товарного ринку; оцінка зовнішньої торгівлі фірми

Економічні вигоди від міжнародної торгівлі. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Україна в світовій торгівлі.

Тема 3. Форми міжнародної торгівлі

Звичайна торгівля. Торгівля за режимом найбільшого сприяння. Преференційна та дискримінаційна торгівля.

Традиційна (проста) торгівля. Торгівля за кооперацією. Компенсаційна (зустрічна торгівля). Оренда (лізинг).

Особливості світової торгівлі сировинними товарами. Специфіка біржової торгівлі сировинними товарами. Сучасні тенденції світової торгівлі сировинними товарами.

Особливості торгівлі готовою продукцією. Види торгівлі готовою продукцією. Відкриті та закриті тендери при торгівлі готовою продукцією.

Торгівля комплектним обладнанням. Торгівля «під ключ». Підрядники та субпідрядники в торгівлі готовою продукцією.

Специфічні риси торгівлі послугами в порівнянні із традиційною міжнародною торгівлею товарами.

Особливості надання транспортних послуг. Послуги з міжнародного туризму. Інші види послуг, що торгуються на світових ринках.

Міжнародні організації в регулювання міжнародної торгівлі послугами.

Поняття продукту інтелектуальної праці. Основні характеристики організації торгівлі продуктами інтелектуальної праці. СОТ про міжнародну торгівлю продуктами інтелектуальної праці.

Торгівля патентами та ліцензіями. Класифікація ліцензій у міжнародній торгівлі. Виплати винагороди за ліцензійними угодами. Торгівля інжиніринговими послугами. Типізація інжинірингових послуг у міжнародній торгівлі. Вартість інжинірингових послуг.

Тема 4. Методи міжнародної торгівлі

Торгово-посередницькі фірми, їх функції та призначення. Типи торговельно-посередницьких фірм. Посередницькі операції та їх види. Операції з перепродажу. Комісійні операції. Агентські операції. Брокерські операції.

Торгівля через лізингові компанії. Послідовність і типи операцій при торгівлі через лізингові компанії.

Поняття організованих товарних ринків. Основні види організованих товарних ринків.

Сутність і функції міжнародних товарних бірж. Типізація товарних бірж. Біржові товари. Елементи біржової інфраструктури і техніка біржових операцій. Тенденції розвитку міжнародних товарних бірж.

Міжнародні тендери (торги): сутність та основні функції. Типізація міжнародних тендерів. Техніка організації та проведення міжнародних тендерів.

Сутність та організаційні форми аукціонної торгівлі. Основні предмети торгу та міжнародні центри аукціонної торгівлі. Техніка організації та проведення міжнародних аукціонів. Тенденції розвитку міжнародних аукціонів.

Міжнародні виставки / ярмарки. Найбільші виставкові центри світу. Класифікація міжнародних виставок / ярмарків. Особливості організації та проведення міжнародних виставок / ярмарків.

Тема 5. Регулювання міжнародної торгівлі.

Система регулювання міжнародної торгівлі: сутність та основні рівні.

Тенденції розвитку сучасної системи регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.

Основні форми обмежувальної ділової практики Методи та інструменти обмежувальної ділової практики.

Основні типи зовнішньоторговельних політик у міжнародній практиці. Адміністративні та економічні методи регулювання міжнародної торгівлі.

Напрями та інструменти регулювання міжнародної торгівлі на міжнаціональному рівні. Особливості наднаціонального рівня регулювання міжнародної торгівлі.

Міжнародні організації з врегулювання міжнародної торгівлі та сприяння її розвитку. Роль СОТ у регулюванні міжнародних торговельних відносин.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі.

Сучасний стан та тенденції розвитку Світового ринку. Роль глобалізації та економічної інтеграції. Місце зон вільної торгівлі та офшорів в міжнародній торгівлі. Класифікація та задачі різних типів ЗВТ.

Офшори та практика їх використанні в міжнародній торгівлі. Антиофшорне законодавство.

Тема 7. Платіжний баланс

Платіжний баланс як основний документ, що віддзеркалює зовнішньоекономічні зв'язки між резидентами двох країн. Принципи побудови платіжного балансу. Кредит платіжного балансу. Дебет платіжного балансу. Баланс офіційних розрахунків.

Макроекономічні чинники, які впливають на платіжний баланс: національний доход; рівень процентних ставок; величина грошової емісії; фіскальна політика держави; валютний курс. Теоретичні засади стосовно регулювання платіжного балансу (неокласична школа, монетаристська теорія і ніші).

Тема 8. Сучасна торговельна політика України.

Митно-тарифне регулювання ЗЕД в Україні. Єдиний митний тариф України. Структура видів ввізного мита. Трансформація торгового режиму України. Угоди України про вільну торгівлю, а також угоди про надання режиму найбільшого сприяння або національного режиму.

Головні зобов'язання України як члена СОТ: ціновий контроль; внутрішнє оподаткування; інтелектуальна власність; санітарні та фітосанітарні обмеження імпорту; імпортне мито; кількісні обмеження імпорту; експортні мита та обмеження; правила стандартизації. Наслідки вступу України до СОТ. Щорічний членський внесок України до СОТ.

ПЕРЕДРЕКВІЗИТИ:

Методологічною основою для вивчення дисципліни є дисципліни: економічна теорія, мікро та макроекономіка, менеджмент, фінанси, гроші і кредит, міжнародні економічні відносини, зовнішньоекономічна діяльність підприємства.

ПОСТРЕКВІЗИТИ:

Продовжують вивчення даного предмету наступні дисципліни: комунікативний менеджмент, стратегічне управління, бізнес-планування; ситуаційний менеджмент, міжнародна інвестиційна діяльність.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
л		сем	пр	лаб	інд	л			сем	пр	лаб	інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1.															
Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу.	16	2		2			14								АР: контрольна робота СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: реферат
Тема 2. Показники розвитку міжнародної торгівлі	16	4		4			12								АР: контрольна робота СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: реферат
Тема 3. Форми міжнародної торгівлі	14	4		4			12								АР: контрольна робота СР: письмове завдання для самостійного опрацювання

Платіжний баланс																		трольн а робота СР:пись мове завданн я для самост йного опрацю вання ІР: рефера т
Тема 8. Сучасна торговельна політика України	10	4		4			10											АР:кон трольн а робота СР:пись мове завданн я для самост йного опрацю вання ІР: рефера т
Модульний контроль																		
Разом за змістовим модулем 2	50	12		12			26											
Усього годин	150	30		30			90											
ІНДЗ			-	-		-												ІНДЗ:
Усього годин	150	30		30			90											

1. Слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення. 2. АР – аудиторна робота, СР – самостійна робота, ІНДЗ – індивідуальне завдання. 3. Можуть застосовуватися такі форми і методи контролю знань, як опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання, реферат, співбесіда, огляд додаткової літератури, підготовка та проведення презентації, складання кросворду за основними термінами теми, контрольна робота, письмове тестування, експрес-тестування, комп'ютерне тестування тощо.

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	—	—

4.3.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Торгівля в системі міжнародного бізнесу	2
2	Показники розвитку міжнародної торгівлі	4
3	Форми міжнародної торгівлі	4
4	Методи міжнародної торгівлі	4
5	Регулювання міжнародної торгівлі	4
6	Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі	4
7	Платіжний баланс	4
8	Сучасна торговельна політика України	4

4.3.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	—	—

4.3.4. Індивідуальні завдання

1. Пошук та складання списку додаткової літератури з теми „Торгівля в системі міжнародного бізнесу”.
2. Підготовка та проведення презентації на тему „Показники розвитку міжнародної торгівлі”.
3. Складання плану проведення практичного заняття на обрану тему.
4. Підготовка та проведення презентації на тему „Форми міжнародної торгівлі”.
5. Пошук та складання списку додаткової літератури з теми „Показники розвитку міжнародної торгівлі”.
6. Підготовка та проведення презентації на тему „Регулювання міжнародної торгівлі”.
7. Підготовка та проведення презентації на тему „Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі”.
8. Підготовка та проведення презентації на тему „Методи міжнародної торгівлі”.
9. Підготовка та проведення презентації на тему „Платіжний баланс”.
10. Підготовка та проведення презентації на тему „Сучасна торговельна

політика України”.

4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- складання ситуаційних завдань із різних тем курсу (**4 бали**);
- огляд літератури з конкретної тематики (**4 бали**);
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**4 бали**);
- Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу (**10 балів**);
- Участь у науковій студентській конференції (**4 бали**);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**4 бали**).
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **14 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Критерії оцінювання ІНДЗ (дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	1 бал
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів,	1 бал

	ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	1 бал
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	1 бал
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	1 бал
Разом		6 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
10 – 14	відмінно	5	A	відмінно
7 – 9	добре	4	BC	добре
5 – 6	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 4	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей студентів та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення студентів, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага студентів зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії;

створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни „Міжнародна торгівля” застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає студентів до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід студентів – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду студентів – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3.Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4.Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліді).

5.Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6.Метод пізнавальних ігор:

-*ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

-*рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

- *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод „вибуху”, метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна „**Міжнародна торгівля**” оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2 модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”, подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни можуть бути:

- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
„відмінно”	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
„добре”	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
„задовільно”	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
„незадовільно”	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові					
1.1. Відвідування лекцій	0,5		2		2
1.2. Робота на семінарському і практичному занятті	1,5		6		6
1.3. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	–	–	–	–	–
1.4. Виконання завдань для самостійної роботи	2		12		16
1.5. Виконання модульної роботи	5		5		5
Разом			27		29
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 66					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 14 балів)					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	4				4
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	4				4
2.3. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки	4				4
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	10				10
2.5. Участь у науковій студентській конференції	4				4
2.6. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе	4				4
2.7. Виконання індивідуальних завдань (ІІДЗ)	14				14
Разом					14
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 14					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 80					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 80-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
74 – 80 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
55 – 73	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
46 – 54	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
31 – 45	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 30		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 20-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
18 – 20 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
11 – 17	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
8 – 10	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
5 – 7	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 4		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	зараховано	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	не зараховано	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Сутність міжнародної торгівлі та її роль в системі міжнародних економічних відносин.
2. Операційний та державно-політичний підходи до розуміння сутності міжнародної торгівлі.
3. Концепції розвитку міжнародної торгівлі. Етапи розвитку міжнародної торгівлі та критерії їх виокремлення.
4. Особливості торговельних процесів і методів їх регулювання щодо сучасного етапу розвитку міжнародної торгівлі.
5. Система показників розвитку міжнародної торгівлі: об'ємні (абсолютні), результуючі, структурні, інтенсивності, ефективності, динаміки, зіставлення.
6. Методика та практика розрахунку показників.
7. Сфери застосування показників розвитку міжнародної торгівлі: глобальні оцінки та зіставлення; аналіз розвитку зовнішньої торгівлі країни; галузевий аналіз, оцінка товарного ринку; оцінка зовнішньої торгівлі фірми.
8. Економічні вигоди від міжнародної торгівлі.
9. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Україна в світовій торгівлі.
10. Звичайна торгівля. Торгівля за режимом найбільшого сприяння. Преференційна та дискримінаційна торгівля.
11. Традиційна (проста) торгівля. Торгівля за кооперацією. Компенсаційна (зустрічна торгівля). Оренда (лізинг).
12. Особливості світової торгівлі сировинними товарами.
13. Особливості торгівлі готовою продукцією.
14. Торгівля комплектним обладнанням.
15. Специфічні риси торгівлі послугами в порівнянні із традиційною міжнародною торгівлею товарами.
16. Особливості надання транспортних послуг.
17. Послуги з міжнародного туризму. Інші види послуг, що торгуються на світових ринках.
18. Міжнародні організації в регулювання міжнародної торгівлі послугами.
19. Поняття продукту інтелектуальної праці.
20. Торгово-посередницькі фірми, їх функції та призначення. Типи торговельно-посередницьких фірм.

21. Торгівля через лізингові компанії. Послідовність і типи операцій при торгівлі через лізингові компанії.
22. Поняття організованих товарних ринків. Основні види організованих товарних ринків.
23. Сутність і функції міжнародних товарних бірж.
24. Міжнародні тендери (торги): сутність та основні функції.
25. Сутність та організаційні форми аукціонної торгівлі.
26. Міжнародні виставки / ярмарки. Особливості організації та проведення міжнародних виставок / ярмарків.
27. Система регулювання міжнародної торгівлі: сутність та основні рівні.
28. Тенденції розвитку сучасної системи регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.
29. Основні типи зовнішньоторговельних політик у міжнародній практиці.
30. Напрями та інструменти регулювання міжнародної торгівлі на міжнаціональному та наднаціональному рівнях.
31. Сучасний стан та тенденції розвитку Світового ринку.
32. Роль глобалізації та економічної інтеграції.
33. Місце зон вільної торгівлі та офшорів в міжнародній торгівлі.
34. Класифікація та задачі різних типів ЗВТ.
35. Офшори та практика їх використанні в міжнародній торгівлі.
36. Антиофшорне законодавство.
37. Платіжний баланс як основний документ, що віддзеркалює зовнішньоекономічні зв'язки між резидентами двох країн.
38. Принципи побудови платіжного балансу.
39. Баланс офіційних розрахунків.
40. Макроекономічні чинники, які впливають на платіжний баланс: національний дохід; рівень процентних ставок; величина грошової емісії; фіскальна політика держави; валютний курс.
41. Теоретичні засади стосовно регулювання платіжного балансу (неокласична школа, монетаристська теорія і ніші).
42. Митно-тарифне регулювання ЗЕД в Україні.
43. Угоди України про вільну торгівлю, а також угоди про надання режиму найбільшого сприяння або національного режиму.
44. Головні зобов'язання України як члена СОТ.
45. Щорічний членський внесок України до СОТ.

**СТРУКТУРА БІЛЕТУ ДО ЗАЛІК
(за формою)**

**Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”
Вінницький соціально-економічний інститут
Кафедра бізнесу та права**

Освітній ступінь: Бакалавр

Усі спеціальності: 073 «Менеджмент»

Семестр: I

Навчальна дисципліна: Міжнародна торгівля

БІЛЕТ № 1

Теоретичні питання

1. Питання 1.
2. Питання 2.

Задача.

...

Ситуація.

.....

**Затверджено на засіданні кафедри бізнесу та права
Протокол №1 від „1” вересня 2024 року.**

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

В.В. Давиденко

Екзаменатор

_____ (підпис)

В.В. Швед

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Навчальний посібник з дисципліни
2. Методичні розробки до практичних занять.
3. Методичні розробки до виконання самостійної роботи студентів.
4. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
5. Збірник тестових завдань з дисципліни.
6. Ілюстративні матеріали.
7. Питання до модульного контролю.

8. Питання до заліку.

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для студентів із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

Абсолютна перевага - здатність країни виробляти товари і послуги більш ефективно, з меншими витратами ресурсів порівняно з іншими країнами.

Автаркія - самодостатня економіка, зорієнтована у своєму розвитку лише на внутрішні можливості, ізольована від світового ринку та міжнародної конкуренції.

Адвалерне мито - мито, встановлюване у відсотках до митної вартості товарів, що імпортуються чи експортуються.

Активний торговельний баланс - перевищення експорту країни над її імпортом.

Антиглобалізм - форма радикального протесту проти глобалізації та встановлення нового світового порядку.

Антидемпінгове мито - мито, яким обкладаються товари, ввезені в країну за цінами, нижчими, ніж ціни внутрішнього ринку країни - експортера.

Арбітраж - операція, яка передбачає купівлю валюти (товару, цінних паперів) на одному ринку, її негайний продаж на іншому ринку і одержання прибутку як різниці між ціною купівлі і ціною продажу.

Бартер - експортно-імпортна операція з обміну певної кількості одного або декількох товарів на еквівалентну за вартістю (ціною) кількість інших товарів.

Брудне плавання - курсоутворення за активних інтервенцій центрального банку на валютному ринку.

Валова міграція - сукупна міграція, сумарне число осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Валюта - будь-який платіжний засіб, використовуваний для міжнародних розрахунків, грошова одиниця країни.

Валютна монополія - виключне право держави на здійснення операцій з іноземною валютою, золотом та іншими валютними цінностями.

Валютне застереження - умова торговельних, кредитних та інших міжнародних угод, що забезпечує страхування кредиторів та експортерів від ризику курсових втрат.

Валютний демпінг - експорт товарів і послуг за нижчими від світових цінами з країн зі знеціненою валютою до країн зі стійкою валютою з метою одержання курсового прибутку.

Валютний кліринг - міжурядові угоди про обов'язковий залік взаємних міжнародних вимог і зобов'язань.

Валютний коридор - встановлені межі коливань валютного курсу, які держава зобов'язується підтримувати.

Валютний курс - ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни.

Валютний ризик - ризик втрат, пов'язаний зі зміною зі зміною курсу іноземної валюти щодо національної.

Валютний союз - об'єднання країн, які встановили межі взаємних коливань курсів своїх національних валют.

Валютні інтервенції - операції центрального банку з купівлі (продажу) іноземної валюти з метою впливу на обмінний курс національної валюти.

Валютні обмеження - урядові заходи з регламентації операцій з валютами інших держав.

Валютні резерви - централізовані запаси іноземної валюти, золота та міжнародних платіжних засобів, що слугують для покриття дефіциту платіжного балансу, здійснення платежів по міжнародних розрахунках.

Вашингтонський консенсус - макроекономічна політика, яка вимагає виконання 10 рекомендацій: підтримка фіскальної дисципліни (мінімальний дефіцит бюджету); пріоритетність у державних видатках охорони здоров'я, освіти й інфраструктури; зниження граничних ставок оподаткування; лібералізація фінансових ринків для підтримки реальної процентної ставки по кредитах на низькому рівні; вільний обмінний курс національної валюти; лібералізація зовнішньої торгівлі (в основному за рахунок зниження ставок імпортного мита); зниження обмежень для прямих іноземних інвестицій; приватизація; дерегулювання економіки; захист прав власності.

Велика відкрита економіка - національна економіка, експорт та імпорт якої становлять значну частку відповідних світових показників.

Виграш від торгівлі - економічний ефект, який отримують країни-учасниці міжнародної торгівлі, коли кожна з них спеціалізується на торгівлі тим товаром, у виробництві якого має порівняльну перевагу.

Відкрита економіка - національна економіка, пов'язана з економіками інших країн потоками експорту, імпорту та фінансових операцій.

Вільна економічна зона - частина національної економіки зі спеціальним правовим режимом економічної діяльності національних та іноземних підприємницьких структур, в межах якого держава встановлює спрощену процедуру реєстрації та функціонування господарських одиниць, систему пільг щодо оподаткування, кредитування, субсидування та орендної плати.

Внутрішня субсидія - державна грошова виплата, спрямована на підтримку національних виробників імпортоконкуруючих товарів та побічну дискримінацію імпорту на внутрішньому ринку.

Втеча капіталу - стихійне нерегульоване, легальне або нелегальне переміщення резидентами країни капіталу за кордон з метою надійнішого і вигіднішого вкладення, уникнення експропріації, оподаткування, втрат від інфляції.

Втеча умів - міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів.

ГАТТ - Генеральна угода про торгівлю та тарифи - багатостороння міжнародна угода про основні принципи, норми і правила взаємної торгівлі країн-учасниць (1947-1994 рр.).

Генеральна торгівля - обсяг зовнішньоторгового обороту країни з врахуванням вартості транзитних товарів.

Глобалізація - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Глобалізація світової економіки - процес підвищення ступеня інтегративності національних економік, їх взаємозалежності до такої міри, коли дії одного з суб'єктів світової економіки зачіпають інтереси всіх (або багатьох) інших (тобто набувають глобального характеру).

Глобальні проблеми людства - проблеми, що стосуються всіх країн світу і вирішення яких можливе лише в результаті спільних дій світового співтовариства (війни, екологія, забезпеченість продовольством, космос і Світовий океан, охорона здоров'я, демографія та ін.).

Гнучкий (плаваючий) валютний курс - курс валюти, який вільно змінюється під впливом попиту на валюту та її пропонування.

Голландська хвороба (ефект Гронінгена) - негативний вплив збільшення обсягів експорту одних галузей і підвищення реального обмінного курсу національної валюти на інші галузі і економіку в цілому.

Девальвація - офіційне зниження курсу валюти за режиму фіксованого валютного курсу.

Девізна політика - політика регулювання валютного курсу на основі валютних інтервенцій та валютних обмежень.

Демпінг - міжнародна цінова дискримінація, за якої експортер продає свій товар на іноземному ринку дешевше, ніж на національному, або навіть за цінами, нижчими за витрати виробництва.

Демонетизація золота - відміна офіційної ціни золота, золотих паритетів, державного та міждержавного контролю за світовими ринками золота; перетворення грошей на звичайний ринковий товар та особливий ліквідний актив.

Дефолт - криза зовнішньої заборгованості країни; визнання країною власної неспроможності сплатити борги у строк і в повному обсязі; загрожує країні втратою закордонних активів та іншими міжнародними санкціями; призводить до скорочення обсягів іноземних інвестицій, зовнішньої торгівлі, унеможлиблює подальші зовнішні запозичення.

Диверсифікація валютних резервів - регулювання структури валютних резервів шляхом включення до їх складу різних валют.

Дисконтна політика - політика зміни центральним банком облікової ставки з метою регулювання валютного курсу та впливу на стан платіжного балансу.

„Добровільні” експортні обмеження - форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження експорту експортером товарів.

Доларизація - витіснення національної грошової одиниці стабільнішою іноземною валютою, яка заміщує її у виконанні функцій засобу обігу, платежу та нагромадження цінності.

Економічна безпека - стан економіки, що забезпечує її зовнішню незалежність від інших держав та міжнародних фінансово-кредитних організацій і внутрішню стабільність.

Економічна інтеграція - процес зближення і взаємоприспосовування всіх структур національних господарств, наслідком якого є довгострокова технічна, технологічна та економічна взаємозалежність країн-учасниць.

Економічна регіоналізація - зближення господарств певного регіону на основі високого рівня інтернаціоналізації економічного розвитку з поступовим формуванням єдиного господарського комплексу.

Економічний союз - процес економічної взаємодії країн, зближення господарських механізмів, який набирає форми міждержавних угод і погоджено регулюється міждержавними органами.

Експорт - вивезення і продаж товарів (надання послуг) за кордоном.

Експортна квота - виражена у відсотках питома вага експорту країни у її ВВП за той же період, яка характеризує роль країни як продавця на світовому ринку; один з показників відкритості економіки.

Експортна субсидія - нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, державна грошова допомога, спрямована на підтримку національних експортерів та побічну дискримінацію іноземних виробників.

Експортне кредитування - нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, передбачає фінансове стимулювання національних виробників до збільшення експорту.

Експортовані товари - товари, які можуть переміщуватись між різними країнами.

ЕКЮ - регіональна міжнародна валютна одиниця, запроваджена країнами-членами Європейської валютної системи у 1979 р.

Ембарго - заборона державою вивозу або ввезення товарів, валюти, цінних паперів, транспортних засобів, які належать іноземній державі.

Еміграція - переселення громадян в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Ефективна ставка мита (ефективний митний тариф) - реальний рівень митного оподаткування кінцевих імпортованих товарів, визначений з врахуванням митного обкладення проміжної імпортованої продукції.

Євро - єдина валюта країн Європейського Союзу, запроваджена у 1999 р.

Євровалюти - вільно конвертовані валюти, переведені на рахунки іноземних банків і функціонуючі поза межами національних кордонів країни-емітента.

Євроринок - сегмент світового ринку позичкових капіталів, на якому банки здійснюють депозитно-кредитні операції у євровалютах.

Євродолари - долари США, розміщені приватними особами та організаціями різних країн за межами США, у т.ч. в європейських банках, для депозитно-кредитних операцій.

Європейський банк реконструкції та розвитку - міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає фінансову допомогу країнам Центральної та Східної Європи для проведення ринкових реформ, здійснює фінансування розвитку приватного сектора економіки.

Знецінення валюти - зменшення вартості національної валюти відносно іноземної за режиму плаваючого валютного курсу.

Зовнішній борг - це загальна сума заборгованості країни по зовнішніх позиках, яку становлять непогашені кредити та несплачені за них відсотки.

Зовнішньоторговельне сальдо - різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зовнішньоторговельний баланс - сумарний експорт за відрахуванням сумарного імпорту.

Зовнішньоторговельний оборот - сума різниці вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зовнішня торгівля - сукупність обмінних операцій товарами і послугами окремої країни з іншими країнами світу.

Золотий стандарт - міжнародна валютна система, що ґрунтувалася на офіційній фіксації золотого вмісту одиниці національної валюти і зобов'язаннях центральних банків купувати і продавати національну валюту в обмін на золото.

Золотодевізний стандарт - форма золотого стандарту, за якою національні банкноти розмінюються не на золото, а на девізи (іноземні валюти), які можуть розмінюватися на золото.

Золотозливковий стандарт - форма золотого стандарту, за якою граничний обсяг національних валют обмінюється на золоті зливки певної ваги та проби.

Золотомонетний стандарт - форма золотого стандарту, яка характеризується вільним обігом золотої монети з певним незмінним вмістом грошової одиниці; національні валюти обмінюються на золото.

Зона вільної торгівлі - одна з форм міжнародної економічної інтеграції, яка передбачає скасування країнами-учасницями митних бар'єрів у взаємній торгівлі за збереження кожною з них національних митних тарифів у торгівлі з іншими країнами.

Зона преференційної торгівлі - зона пільгової торгівлі, що виникає внаслідок укладання двома або декількома країнами, які мають намір інтегруватися, торговельних угод, згідно з якими вони зменшують взаємні тарифи, зберігаючи існуючий рівень тарифів в торгівлі з третіми країнами.

Імміграція - в'їзд громадян однієї країни в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Імпорт - купівля і ввезення товарів (отримання послуг) з-за кордону.

Імпортна квота - виражена у відсотках питома вага імпорту країни у її ВВП за той же період, що характеризує залежність країни від світових ринків; один з показників відкритості економіки.

Інвестиційний клімат - це сукупність політичних, економічних, соціальних і правових факторів, що визначають умови здійснення, ефективність і міру ризику підприємницької діяльності, а відтак міру привабливості національної економіки для іноземних інвесторів.

Індекс глобалізації - агрегований показник, який відображає рівень залученості країни до глобалізаційних процесів.

Інжиніринг - контрактна форма надання на комерційній основі інженерно-консультаційних послуг виробничого та науково-технічного характеру, які охоплюють широкий комплекс заходів з підготовки техніко-економічного обґрунтування проектів, проведення науково-дослідних робіт, монтажу і використання куплених або орендованих машин і устаткування, нагляду, випробовування, гарантійного і післягарантійного обслуговування тощо.

Інтернаціоналізація економічного розвитку - виникнення стійких економічних зв'язків між країнами, в результаті яких усі форми взаємодії економічних суб'єктів набувають міжнародного характеру.

Інтраіндустріальна торгівля - торгівля між країнами диференційованими продуктами однієї галузі.

Квота - форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження імпорту (експорту) певною кількістю або сумою на визначений термін; граничний обсяг певного товару, який дозволяється експортувати (імпортувати) протягом певного періоду.

Комбіноване мито - мито, яке нараховується у відсотках до митної вартості товарів з визначенням граничної величини суми з одиниці товару.

Компенсаційне мито - мито, яким обкладаються імпортні товари, при виробництві яких застосовувалася субсидія; спрямоване проти конкурентної переваги, отриманої іноземною фірмою завдяки експортній субсидії.

Конвертованість валюти - здатність валюти країни вільно, без будь-яких обмежень обмінюватися на іноземну валюту, як для резидентів, так і для нерезидентів, а також функціонувати у всіх операціях без обмежень.

Консалтинг - надання інформаційно-консультаційних послуг з широкого кола питань економічної діяльності (розробка концепцій розвитку, програм приватизації та реструктуризації, бізнес-планування, експертиза фінансової та інвестиційної діяльності, маркетингові дослідження, управління персоналом та ін.).

Контракти „під ключ" - форма міжнародної передачі технологій, яка передбачає укладання контракту на будівництво об'єкта та повну його підготовку до експлуатації.

Копірайт (право відтворення) - форма правового захисту авторських прав, яка забороняє копіювати та відтворювати головно твори мистецтва та літератури; документ, який засвідчує ексклюзивне право автора літературного, аудіо- та відео- твору на його показ і відтворення.

Котирування валют - спосіб визначення валютних курсів.

Лібералізація торгівлі - усунення перешкод і обмежень на шляху міжнародної торгівлі.

Лізинг - довгострокова оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Ліцензійна угода - основна форма міжнародної передачі технологій; міжнародна торговельна угода, за якою власник винаходу або технічних знань (ліцензіар) надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання у визначених межах своїх прав на технологію за певну плату.

Ліцензійні платежі - винагорода ліцензіару, виплачувана ліцензіатом за використання предмету ліцензійної угоди.

Ліцензування - форма регулювання зовнішньоекономічної діяльності через надання державними органами дозволів (ліцензій) на експорт або імпорт певної кількості товару за певний період часу й заборони неліцензованої торгівлі, може бути складовою квотування.

Лондонський клуб - консультативний комітет найбільших приватних банків-кредиторів з проблем реструктуризації приватної заборгованості країн-боржників.

Мала відкрита економіка - національна економіка, експорт та імпорт якої становлять незначну частку у світовому експорті та імпорті.

Масштаби вибуття - число емігрантів, що вибули за кордон з країни за певний період часу.

Масштаби прибуття - число іммігрантів, які прибули в країну з-за кордону за певний період часу.

Маятникова міграція - періодичний або часто повторюваний виїзд населення на роботу, як правило, у сусідню країну.

Меркантилізм - теоретична концепція XVII-XVIII ст., прихильники якої розглядали обмеження імпорту та стимулювання експорту як засіб збільшення багатства країни.

Митний союз - узгоджене скасування групою країн національних митних тарифів і запровадження спільного митного тарифу і єдиної системи нетарифного регулювання торгівлі щодо третіх країн; об'єднання держав з метою здійснення політики колективного протекціонізму.

Мито - непрямий податок на товари, що експортуються чи імпортуються протягом певного періоду, виконує фіскальну і захисну функції.

Міграційне сальдо - чиста міграція, різниця між числом осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Міграція робочої сили - переміщення працездатного населення з одних країн в інші з метою працевлаштування.

Міжнародна економіка - складна система взаємопов'язаних і взаємозалежних національних господарств, яка функціонує за законами ринкової економіки.

Міжнародна економічна інтеграція - процес зближення, взаємоприспосовування і поступового об'єднання національних економічних систем, сучасна найрозвинутіша форма інтернаціоналізації економічного розвитку.

Міжнародна кооперація - об'єднання зусиль виробників декількох країн у виробництві певних видів товарів для світового ринку.

Міжнародна макроекономіка - частина міжнародної економіки, яка вивчає закономірності функціонування відкритих національних економік і світового господарства в цілому.

Міжнародна мікроекономіка - частина міжнародної економіки, яка вивчає закономірності руху між країнами товарів та факторів їх виробництва.

Міжнародна передача технологій - міждержавне переміщення науково-технічних досягнень, здійснюване на комерційній або безоплатній основі.

Міжнародна спеціалізація - стійка орієнтація національних економік на виробництво певної продукції з метою її реалізації на світовому ринку;

Міжнародна торгівля - обмін товарами і послугами між продавцями і покупцями різних країн, опосередкований обміном валют.

Міжнародне запозичення та кредитування - надання і одержання економічними суб'єктами різних країн валютних та товарних ресурсів у борг на певний термін зі сплатою проценту за їх використання.

Міжнародне технічне сприяння - допомога, яка надається міжнародними організаціями (ООН, МВФ, Світовим банком, ОЕСР та ін.) та розвиненими країнами на двосторонній або багатосторонній основі, спрямована на підвищення технологічного рівня її отримувачів - країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою.

Міжнародний аукціон - форма публічної купівлі-продажу товарів на основі цінового змагання покупців.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) - багатостороння міжурядова валютно-кредитна організація зі статусом спеціалізованої установи ООН, яка становить інституційну основу світової валютної системи.

Міжнародний кредит (позиковий капітал) - кошти, які переміщуються від кредиторів одних країн до позичальників інших з метою одержання відсоткового доходу.

Міжнародний науково-технологічний обмін - сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами з приводу використання результатів науково-технічної діяльності, що мають наукову і практичну цінність.

Міжнародний поділ праці - стійка концентрація виробництва певної продукції в окремих країнах, яка визначає їх спеціалізацію в міжнародному обміні, вищий ступінь розвитку суспільного поділу праці.

Міжнародний рух капіталу - міждержавне переміщення фінансових та матеріальних активів з метою одержання більшого, ніж у країні походження, прибутку.

Міжнародні економічні відносини - система господарських зв'язків між національними економіками різних країн, що ґрунтується на міжнародному поділі праці.

Міжнародні інвестиції (підприємницький капітал) - кошти, які прямо чи опосередковано вкладаються у виробництво за кордоном з метою одержання прибутку.

Міжнародні товарні біржі - постійно діючі оптові ринки, на яких здійснюється купівля-продаж однорідних товарів з чіткими і стійкими якісними характеристиками, що відповідають уніфікованій системі стандартизації.

Міжнародні торги (тендери) - змагальна форма міжнародної торгівлі, за якої покупці оголошують конкурс для продавців на постачання товару з певними техніко-економічними характеристиками.

Неекспортовані товари - товари, які споживаються лише в країні, де були вироблені; не переміщуються поміж країнами і не є об'єктом міжнародної торгівлі.

Непряме котирування - оцінка одиниці національної валюти певною кількістю іноземної валюти.

Нерезиденти - всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території іноземної держави, навіть якщо вони є філіями інституційних одиниць даної країни.

Нетарифні торговельні обмеження - регулювання міжнародних потоків товарів і послуг за допомогою кількісних (квотування, ліцензування, „добровільні" експортні обмеження), прихованих (державні закупівлі, вимоги вмісті місцевих компонентів, технічні бар'єри, податки за збори), фінансових (субсидії, кредитування, демпінг) інструментів.

Ноу-хау - контрактна форма передачі інтелектуальної власності у вигляді сукупності технічних, організаційно-економічних та інших знань, втілених у відповідній документації, навичках і виробничому досвіді, що мають комерційну цінність і необхідні для освоєння нової техніки і технологій, впровадження досконаліших методів управління та ін.

ОПЕК - організація країн-експортерів нафти; картель, створений у 1961 р. 13-ма головними нафтодобувними країнами Азії, Африки і Латинської Америки з метою контролю над цінами і видобутком сирової нафти, яку експортують його члени і на яких припадає значна частка світового експорту нафти.

Офшорний бізнес - бізнес компаній у центрах спільного підприємництва за межами країни, в якій він зареєстрований, але не підпадає під дію національного законодавства, отримує пільговий режим для фінансово-кредитних операцій з іноземними резидентами в іноземній валюті.

Офшорні зони - території, де діють податкові, валютні та інші пільги для нерезидентів, які мають свої рахунки і фірми на цих територіях, але здійснюють операції виключно з іншими країнами.

Парадокс Леонтьєва - результат емпіричних досліджень, здійснених В.Леонтьєвим, який суперечив основним висновкам теорії Хекшера-Оліна, оскільки з'ясувалося, що в експорті США переважали відносно більш працемісткі товари, а в імпорті - капіталомісткі.

Паризький клуб - неформальна організація урядів головних держав-кредиторів світу, яка здійснює нагляд за зовнішньою заборгованістю та реструктуризацію державних зовнішніх боргів.

Паритет купівельної спроможності - співвідношення валют за їхньою купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг.

Пасивний торговельний баланс - перевищення імпорту країни над її експортом.

Патентна угода - міжнародна торговельна угода, за якою власник патенту поступається своїм правом на використання винаходу покупцеві патенту.

Паушальний платіж - зафіксована в угоді одноразова виплата, встановлена на основі експертних оцінок очікуваного прибутку від використання ліцензії.

Платіжний баланс - систематизований звіт про всі економічні операції між даною країною та рештою країн світу; фіксує всі грошові потоки до країни і з країни; складається з чотирьох розділів: рахунку поточних операцій, рахунку руху капіталу, статистичних розходжень та офіційних розрахунків.

Подорожчання валюти - підвищення вартості національної валюти відносно іноземної за режиму плаваючого валютного курсу.

Порівняльна перевага - здатність країни виробляти товари і послуги з меншими альтернативними витратами, ніж інші.

Портфельні інвестиції - вкладення капіталу в іноземні цінні папери, які не забезпечують інвестору реального контролю над об'єктом інвестування.

Постійна (безповоротна) міграція - виїзд населення на постійне місце проживання в іншу країну.

Преференційне мито - мито, яке застосовується до товарів, які походять з країн, що розвиваються; має нижчі пільгові ставки; дозволяє штучно підвищити конкурентоспроможність продукції певних країн.

Природна перевага - здатність країни виробляти певні товари з відносно нижчими витратами завдяки кліматичним умовам або наявності природних ресурсів.

Протекціонізм - державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом застосування тарифних і нетарифних інструментів торговельної політики.

Пряме котирування - оцінка одиниці іноземної валюти певною кількістю національної валюти.

Прямі іноземні інвестиції - довгострокові капіталовкладення за кордоном у матеріальні чи фінансові активи з метою отримання підприємницького доходу (прибутку), які забезпечують іноземному інвестору контроль об'єктами, в які інвестовано капітал.

Рахунок капіталу і фінансових операцій - розділ платіжного балансу, який відображає рух приватних інвестицій, державних дарів та позик.

Рахунок поточних операцій - розділ платіжного балансу, який підсумовує різницю між усім експортом та імпортом як товарів, так і послуг, а також враховує чисті факторні доходи та односторонні поточні трансферти.

Реальний валютний курс - відносна ціна експортованих товарів, виражена через ціну неекспортованих товарів.

Ревальвація - офіційне підвищення курсу валюти за режиму фіксованого валютного курсу.

Реекспорт - вивезення товарів, раніше ввезених з-за кордону, які не піддавалися переробці у даній країні, а також товарів, проданих на міжнародних аукціонах, товарних біржах та ін.

Реєміграція - повернення емігрантів на батьківщину; виїзд іммігрантів з країни імміграції.

Рейтинг - короткострокова (до 1 року) оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Режим найбільшого сприяння - надання країнами-учасницями ГАТТ/СОТ одна одній всіх прав, привілеїв та пільг у торгівлі, якими у них користується будь-яка третя держава.

Резервна валюта - національна валюта провідних країн та міжнародні валюти, які використовуються для обслуговування міжнародних розрахунків та зберігаються банками як резерви для здійснення розрахунків.

Резиденти - всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території даної країни, незалежно від їх громадянства чи належності капіталу.

Реімпорт - ввезення з-за кордону раніше вивезеного з даної країни товару без будь-якої його переробки в країні закордону.

Реінвестиції - повторні, додаткові вкладення коштів, отриманих раніше у вигляді доходів від інвестиційних операцій.

Реструктуризація боргу - погоджені між боржниками і кредиторами заходи, спрямовані на підтримку платоспроможності боржників.

Рівень мультивалютності - частка іноземної валюти в загальному обсязі монетарної маси, виражена у відсотках.

Римський клуб - створена у 1968 р. міжнародна неурядова організація, яка об'єднує представників світової політичної, фінансової, культурної і наукової еліти для дослідження глобальних проблем людства з метою оптимізації його розвитку.

Роялті - одна з форм виплат винагороди при торгівлі ліцензіями, яка передбачає періодичні процентні відрахування від фактично отриманого прибутку або обсягу продаж при комерційному використанні ліцензії.

Світове господарство - сукупність національних господарств країн світу в їх єдності та взаємодії, заснована на мобільності факторів виробництва.

Світовий банк - міжурядова інвестиційна організація з фінансування проектів, які сприяють економічному прогресу країн, що розвиваються (конкретних об'єктів інфраструктури: транспорту, зв'язку, енергетики).

Світовий ринок - сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, що склалася на основі міжнародного поділу праці.

Світовий товарооборот - виражена у доларах США сумарна вартість обсягів експорту всіх країн світу.

СОТ - міжнародна економічна організація, створена у 1995 р. з метою лібералізації міжнародної торгівлі задля економічного розвитку.

Специфічне мито - мито, яке нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару, що експортується або імпортується.

Спеціальні права запозичення (SDR) - міжнародний резервний актив країн-членів МВФ; паритет СДР визначається на основі середньозваженої величини паритетів валют п'яти найпотужніших країн-членів МВФ.

Стратегічні транснаціональні альянси - глобальна форма довгострокового міжкорпоративного співробітництва компаній різних країн задля здійснення спільної фінансової, інноваційної, інвестиційної, маркетингової та операційної діяльності.

Тарифна ескалація - підвищення рівня митного оподаткування товарів в міру зростання ступеня їх обробки.

Тарифна квота - різновид мита, ставка якого залежить від обсягу імпорту товару.

Теорема Рибчинського - зростання пропонування одного з факторів виробництва призводить до непропорційно більшого у процентному виразі зростання виробництва і доходів у тій галузі, де цей фактор використовується відносно більш інтенсивно, і до скорочення виробництва і доходів галузі, де цей фактор використовується менш інтенсивно.

Теорема Семюелсона-Джонса - внаслідок торгівлі зростають доходи власників фактора, специфічного для експортних галузей, і скорочуються доходи власників фактора, специфічного для галузей, які конкурують з імпортом.

Теорема Столпера-Семюелсона - міжнародна торгівля призводить до збільшення доходів власників фактора, який інтенсивно використовується у виробництві товару, ціна якого підвищується, і зниження ціни фактора, який інтенсивно використовується для виробництва товару, ціна якого знижується.

Теорема Хекшера - Оліна - Семюелсона - теорема вирівнювання цін на фактори виробництва: коли дві країни продовжують виробляти два товари, то в умовах вільної торгівлі ціни на фактори виробництва стають однаковими в обох країнах.

Теорема Хекшера-Оліна - країни експортують продукти інтенсивного використання надлишкових факторів виробництва та імпортують продукти інтенсивного використання дефіцитних для них факторів.

Територія пріоритетного розвитку - частина території країни, на якій у законодавчому порядку створено сприятливі умови для активізації економічного розвитку певних галузей, видів діяльності та соціально-економічного прогресу.

Технологічна ємність торгівлі - коефіцієнт (або процент), який відображає питому вагу витрат на дослідження і розробки у загальному обсязі витрат виробництва і торгівлі товарами окремих галузей.

Технологічні гранти - безоплатна передача розвиненими країнами країнам, що розвиваються, технології, технологічно ємних товарів або коштів на придбання технології, навчання та перепідготовки персоналу.

Технополіси - найвища форма інтеграції продуктивних сил, венчурного (інноваційного) капіталу, фінансово-кредитних інституцій, держави у процесі виробництва з метою поглиблення НТР і створення інформаційного суспільства.

Тимчасова міграція - міграція, яка передбачає повернення мігрантів на батьківщину по закінченні певного терміну; носить ротаційний характер.

Товарний знак (фірмова марка) - одна з форм правового захисту технологій; зареєстрований у встановленому порядку символ певної фірми (малюнок, графічне зображення, аббревіатура, ім'я засновника та ін.), що слугує індивідуалізації виробника товару і не може бути використаний іншими суб'єктами без офіційного дозволу власника.

Транснаціоналізація - процес розширення і зміцнення діяльності транснаціональних корпорацій - крупних компаній, національних за формуванням капіталу та інтернаціональних за його діяльністю та сферою контролю.

Транснаціональна корпорація - корпорація, головна компанія якої належать капіталу однієї країни, а філії розміщені у багатьох країнах світу; національна за капіталом та контролем, міжнародна за сферою діяльності.

Умови торгівлі - співвідношення індексів цін експортованих товарів та імпортованих товарів; кількість товарів інших країн, які отримує дана країна на одиницю власних товарів, що експортуються.

Ф'ючерсний контракт - угода про купівлю-продаж валюти на певну дату в майбутньому за ціною, зафіксованою на момент укладання контракту.

Фіксований валютний курс - офіційно встановлене співвідношення між національними валютами, яке допускає тимчасове відхилення від нього не більше $\pm 2,25\%$.

Форвардний контракт - угода про купівлю-продаж товарів (фінансових інструментів) в обумовлений термін за ціною, встановленою при укладанні контракту.

Франчайзинг - угода, за якою одна сторона (франчайзер) зобов'язується передати іншій стороні (франчайзі) за винагороду на визначений строк комплекс виключних прав на використання товарного знаку, технологічного процесу, спеціалізованого обладнання, ноу-хау, комерційної інформації, а також інших передбачених договором об'єктів виключних прав (франшизу).

Фритредерство (свобода торгівлі) - політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка складається під впливом вільних сил попиту на товари та їх пропонування.

Хайринг - середньострокова (від 1 до 6-5 років) оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Хеджування - система укладання строкових контрактів та угод, що враховує імовірні зміни валютних курсів або цін товарів у майбутньому з метою уникнути втрат від цих змін.

Чисте плавання - курсоутворення без втручання центрального банку у функціонування валютного ринку.

Чистий експорт - різниця між експортом та імпортом товарів.

Чисті зарубіжні активи країни - чистий експорт капіталу, різниця між його експортом та імпортом.

7.3 Рекомендована література

1. Алієва В.М. Глобальний бізнес. – К.: ЦУЛ, 2016. – 560с.
2. Бабенко В.О. Міжнародна економіка: навчальний посібник / В.О. Бабенко. - К. : Основа, 2010. - 184 с.
3. Бакушевич І.В. Соціальна економіка. – Тернопіль: ТІСІТ, 2015. – 434 с.
4. Босак А.О. Міжнародна економіка. – Львів: Міські інформаційні системи, 2020. – 244 с.

5. Гилльермо К. Хименес Руководство ИСС к экспортно-импортным операциям. Глобальные стандарты международной торговли. Четвёртое издание, 2013. – 303 с.

6. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: монографія / Наук. ред. Циганкова Т.М. – К.: КНЕУ, 2006.

7. Єрмошенко М.М. Комерційна діяльність посередницьких організацій: навчальний посібник. – К.: НАУ, 2013 – 345 с.

8. Крилова, Н. В. Міжнародна торгівля: навчальний посібник / Н.В. Крилова. - К. : Знання, 2008. - 365 с.

9. Макогон Ю.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. – Київ: Центр навчальної літератури, 2016. – 424 с.

10. Міжнародна економічна діяльність України: підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, О.В. Гончаренко та ін. н.; за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 704 с.

11. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема, В.І. Терехов, Б.М. Одягайло, К.В. Ковтонюк та ін. – К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», 2018. – 698 с.

12. Міжнародна торгівля: навчальний посібник / За заг. ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, О.В. Мірошніченка. - 3-тє вид., доп. та перероб. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 668 с.

13. Міжнародна торгівля: конспект лекцій. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 191 с.

14. Основи міжнародної торгівлі: Навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, К.І. Ржепішевського. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 656 с.

15. Рокоча В.В. Міжнародна торговельна діяльність. – К.: КРОК, 2018. – 698 с.

16. Румянцев А.П. Міжнародна торгівля. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 376 с.

17. Румянцев А.П., Ю.О. Коваленко Міжнародна торгівля послугами: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 112 с.

18. Ткаленко С.І. Міжнародна комерційна справа: Навчальний посібник. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2015, 73 с.

19. Фомішин, С. В. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / С.В. Фомішин, Ю.В. Колесник. - Львів : Новий світ-2000, 2010. - 360 с.

20. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля: Нвчальний посібник. К.: КНЕУ, 2001.- 488 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

21. <http://ft.com> - Financial Times
22. www.businessweek.com - Business Week
23. www.economist.com - The Economist
24. www.europe.eu.int - Європейський союз

25. www.imf.org - Міжнародний валютний фонд
26. www.worldbank.org - Світовий банк
27. www.wto.org - Світова організація торгівлі
28. www.portal.euromonitor.com-Євромонітор

ВСЕІ 2024